

تحلیل عوامل جمعیت شناختی مرتبط با منش ورزشکاران حرفه‌ای و قهرمان

محمد ابراهیم رزاقی^{۱*}، قاسم مهرابی^۲، مجید جلالی فراهانی^۳

۱- دانشجوی دکتری مدیریت ورزش، دانشگاه تهران ۲- استاد دانشگاه تهران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۰۶/۱۹ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۰۹/۱۲

Factor analysis demographic related of sporsmanship in professional and champion athletes

Mohammad Ebrahim razaghi^{1*}, Ghasem Mehrabi², Majid Jalali farahani³

1- Ph. D. Student in Sport Management, Tehran University 2- Ph. D. Student in Sport Management, Tehran University 3- Professor, Tehran University

Received: (2014/09/10) Accepted: (2014/12/03)

Abstract

The purpose of this study was examining the relationship between demographic factors and sportmanship in professional and champion athletes. Methods of this study was a correlation, in terms of data collection was survey. The statistical population of this research was professional and champions athletes in Kerman province (N=150) and was non-random sampling method. Instrument of this research was standard questionnaire Vallerand et all (1997) and validity approved and reliability confirmed by Cronbakh alpha 0.82. Analyze of data used demographic variables (gender, individual or team, educational level and type of activity) as an exogenous component with sportsmanship as endogenous component. We analyzed this variable by SEM (MIMIC) method and for determine the current status was used one sample t-test. Finding andicated that there is relation between individual or team and Respect for the rules and the officials and there are relationship between in educational level, type of activity and Respect for one's full commitment toward sport participation. According to the results of the study and type of population seems that there is a little relation between demographic factor and sportsmanship.

Keywords

Demographic; Professional athletes; Champion athletes; Sportmanship

چکیده

مطالعه حاضر با هدف بررسی ارتباط عوامل جمعیت شناختی با منش ورزشکاران حرفه‌ای و قهرمان صورت گرفت. روش پژوهش حاضر از نوع همبستگی، از حیث جمع‌آوری اطلاعات پیمایشی بود. جامعه آماری تحقیق را ورزشکاران حرفه‌ای و قهرمانی استان کرمان (N=150) تشکیل می‌دادند و شیوه نمونه‌گیری به صورت غیر تصادفی بود. ابزار استفاده شده در پژوهش، پرسش‌نامه استاندارد منش ورزشی ولراند و همکاران (۱۹۹۷) بود و روایی آن مورد تأیید و پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۲ مناسب ارزیابی شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل متغیرهای جمعیت شناختی (جنسیت، انفرادی یا تیمی، سطح تحصیلات و نوع فعالیت) به عنوان مولفه برونزا با مولفه‌های منش ورزشی به عنوان مولفه درونزا از مدل‌های ساختاری با معرف‌های چندگانه و علل چندگانه و جهت تعیین وضعیت فعلی از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد. یافته‌های تحقیق بیانگر آن بود که تنها بین ورزش‌های تیمی و انفرادی و احترام به قوانین و مسئولین و در متغیر سطح تحصیلات و نوع فعالیت با تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود ارتباط وجود داشت. با توجه به نتایج تحقیق و جامعه مورد بررسی به نظر می‌رسد بین متغیرهای جمعیت شناختی با منش ورزشی ارتباطی چندانی موجود نیست.

واژه‌های کلیدی

جمعیت شناختی؛ ورزشکاران حرفه‌ای، ورزشکاران قهرمان، منش ورزشی

* نویسنده مسئول: محمد ابراهیم رزاقی

*Corresponding Author: Mohammad Ebrahim razaghi

E-mail: razaghi@ut.ac.ir

مقدمه

برخی بر این باورند که ورزش افراد را در موقعیت‌هایی قرار می‌دهد که منجر به بروز رفتارهای غیراخلاقی همانند تقلب، خشونت و استفاده از داروهای غیرمجاز یا به عبارتی فساد می‌شود (لمیر و همکاران^۱، ۲۰۰۲: ۱۳۲)؛ اما غالباً بر این باورند که ورزش موجب بهینه شدن شخصیت و اخلاق افراد می‌شود (کاواسانو و روبرتس^۲، ۲۰۰۱: ۴۲). این عقیده که ورزش موجب ساختن یک شخصیت اخلاق‌گرا می‌شود از دوران باستان وجود داشته و این تفکر از همان زمان دانشمندانی بسیاری از جمله افلاطون را با خود همراه ساخته که در کتاب جمهوری خود بیان می‌کند: ”دو هنر موسیقی و حرکات ورزشی از جانب خدا به بشر هدیه شده است. نه به دلیل حضور توأمان روح و جسم در آن‌ها، بلکه به دلیل موزون بودن آن‌ها.“ قرن‌ها بعد کامو اظهار داشت، مقوله‌ای که او در آن به واقع اخلاقیات را آموخت ورزش بود (سایمون^۳، ۲۰۰۱: ۲۵). در طی سال‌ها همگان بر این باور بودند که ورزش‌های رقابتی موجبات ارتقاء شخصیت ورزشکاران می‌شود. طی قرن نوزدهم میلادی در مدارس و آموزشگاه‌های بریتانیا این عقیده وجود داشت که عضلات و اخلاقیات طی پرداختن به ورزش‌های تیمی به‌طور همزمان توسعه می‌یابند. لذا در این مدارس و آموزشگاه‌ها دانش‌آموزان را ترغیب و حتی وادار به شرکت در ورزش‌های رقابتی می‌نمودند. این عقیده به سرعت در جوامع مختلف رواج پیدا کرد و به‌عنوان یک فرهنگ درآمد و ”ورزش باعث ساختن شخصیت می‌شود“ تبدیل به یک شعار فرهنگی شد. حتی امروزه بسیاری از کانون‌های ورزشی در تبلیغ برنامه‌های خود این‌طور عنوان می‌کنند که برنامه‌های آن‌ها موجب تقویت شخصیت ورزشکاران می‌شود (بردمایر و شیلدز^۴، ۲۰۰۶: ۵). منش ورزشی، تحت عنوان احترام به روابط اجتماعی، احترام به قوانین و مسئولین، تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود، احترام و توجه به حریف و عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی تعریف شده است (دوناهو و همکاران^۵، ۲۰۰۶: ۵۱۹). با این تفاسیر تا به امروز سه دیدگاه نظری در جهت درک هرچه بهتر گرایش به منش ورزشی وجود دارد. اولین دیدگاه نظریه شناختی-اجتماعی بندورا^۶ (۱۹۸۶) است که بیان می‌کند، الگوها و تشویق‌های ارائه شده تعیین‌کننده باورهای

افراد ورزشکار درباره رفتارهای بهنجار و نابهنجار در محیط‌های ورزشی است. رویکرد دیگر توسط هان^۷ (۱۹۸۳) ارائه شده و مضامینی از مدل رشدی-ساختاری به ویژه ظرفیت شخص در پذیرش توافقات به عمل آمده بر روی مسائل اخلاقی را دربر می‌گیرد که در تضاد با برخورد‌های خشونت آمیز است. دیدگاه روانی-اجتماعی که سومین دیدگاه نظری در ارتباط با منش ورزشی است توسط والراند و همکاران^۸ ارائه شده (همتی‌نژاد و همکاران، ۱۳۸۹: ۳۹). والراند و همکارانش در مفهوم چند بعدی منش ورزشی سه عنصر کلیدی را مطرح می‌کنند که شامل، گرایش به منش ورزشی، توسعه منش ورزشی و نمود پیدا کردن منش ورزشی در رفتار فرد می‌باشد. گرایش به منش ورزشی به درک و باور شخصی افراد از ابعاد منش ورزشی مربوط می‌شود. بدین معنی که ورزشکار از نظر باورهای شخصی و ارزش‌گذاری با کدام یک از مفاهیم منش ورزشی موافق یا مخالف است و شدت آن در چه سطحی است. در بعد دوم، توسعه منش ورزشی به فرایندی مربوط می‌شود که طی آن منش ورزشی شکل می‌گیرد. این بعد در بردارنده اکتساب منش ورزشی و عوامل مؤثر بر آن می‌باشد. بعد سوم، نمود منش ورزشی در رفتار فرد است که به شواهد رفتاری در زمان مقتضی مربوط می‌شود. بدین مفهوم که ورزشکاران در هنگام مواجه شدن با شرایط اخلاقی چه عکس‌العملی از خود نشان می‌دهند و یا در محیط‌های ورزشی چه اندازه رفتارشان با مفاهیم منش ورزشی همسو می‌باشد (ولراند و همکاران ۱۹۹۷: ۱۹۹). در سال‌های اخیر تعداد زیادی از محققین بر لزوم تحقیقات وسیع‌تر در زمینه منش ورزشی صحنه گذاشته‌اند (مورگان و همکاران^۹، ۲۰۰۱: ۱۰۳). به هر صورت تحقیقات انجام گرفته در زمینه گرایش به منش ورزشی نتایج یکسانی را نشان نمی‌دهد. یافته‌های بردمایر و شیلدز (۱۹۸۶) نشان داد، به دلیل نوع تعاملات در ورزش‌های تیمی مثل بسکتبال شاخص‌های پایین‌تری از منش ورزشی نسبت به ورزش‌های انفرادی مثل شنا، وجود دارد. مطالعه در دیگر بردمایر (۱۹۹۵) بر روی کودکان ۹ تا ۱۲ ساله نشان داد، بین دختران و پسران در گرایش‌ات اخلاق‌گرایانه تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. یافته‌های دان و دان^{۱۰} (۱۹۹۹) بر روی جوان نخبه‌هاکی روی یخ نشان داد، بازیکنان با گرایش وظیفه‌گرایی در سه بعد تعهد

7. Vallerand et all
8. Tsai, Fung
9. Morgan et al
10. Dunn, Dunn

1. Lemyre et all
2. Kavussanu, Roberts
3. Simon
4. Bredemeier, Shields
4. Donahue et all
5. Banduras social- cognitive theory
6. Hann

رفتار نامناسب از خود نشان دادند. ۳- مریبان تیم‌ها، استقرار در محوطه فنی را رعایت ننموده و دارای نیمکت بی انضباطی بودند. در پژوهشی کمانی و اکبری (۱۳۹۲) دریافتند که بین نوجوانان ورزشکار ارزش‌های اخلاقی از جایگاه مهمی برخوردار نیست و وجود همگنی بین جوانان باعث شده خصوصیات زمینه‌ای، سن، سطح تحصیلات، وضعیت تأهل و وضعیت اقتصادی بر چگونگی ارزش‌های اخلاقی جوانان تأثیر ندارد. همتی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی به این نتایج دست یافتند که از نظر منش ورزشی ورزشکاران رشته‌های انفرادی در مقایسه با ورزشکاران رشته‌های تیمی در سطح بالاتری قرار دارند. رزاقی، ستوده، افراش و رزاقی (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان سیری تاریخی بر کلاس پهلوانی و درسی اخلاقی از استاد محمود قتالی خوارزمی (پهلوان پوری‌ولی) به این نتیجه رسیدند که باید به اسطوره‌های اخلاقی توجه ویژه شود و جوانان باید چنین اسطوره‌های پهلوانی را الگوی ورزشی خود قرار دهند. بررسی چالش‌های فرهنگی ورزش استان مازندران که توسط احمدزاده، دوستی و فرزنان (۲۰۱۲) انجام گرفت نشان داد، ۱- کم رنگ شدن معنویت بین ورزشکاران، ۲- مشکلات اخلاقی و اعتیاد ورزشکاران، ۳- استفاده از شعارهای نامناسب و رواج فحاشی در ورزش، ۴- رواج رشوه و تبانی، ۵- پوشش و آرایش نامناسب ورزشکاران و رواج خال کوبی، ۶- عدم توجه به شایسته سالاری، ۷- دوپینگ، کم رنگ شدن معنویت بین ورزشکاران از مهم‌ترین چالش‌های فرهنگی ورزش استان مازندران می‌باشد. یافتن میزان گرایش‌های ورزشکاران بر اساس دسته بندی‌های مختلف در جهت دستیابی به راه‌هایی در زمینه درک و بهبود هر چه بیشتر نگرش‌های مختلف در حوزه ورزش بسیار کمک خواهد کرد. دلایل تفاوت و عدم تفاوت ورزشکاران ورزش‌های تیمی و انفرادی، ورزشکاران مسن و کم سن و سال از نظر شخصیتی و گرایش‌های مختلف رفتاری و اخلاقی، همگی راه‌گشایی است که می‌تواند زمینه ساز تعدیل و تکمیل امر آموزش در میدان‌های ورزشی باشد. در دنیا، پژوهش‌های نسبتاً خوبی در جهت بررسی رفتار و اخلاق ورزشکاران تحت عناوینی همچون روحیه ورزشی^۴، بازی جوانمردانه^۵، اخلاق ورزشی^۶ انجام شده است. با این وجود هنوز پژوهش‌های بیشتری در زمینه بررسی ویژگی‌های اخلاقی و رفتاری ورزشکاران از دیدگاه‌های مختلف و در سطوح متفاوت لازم است تا بتوان به نتایجی دقیق‌تر و نسخه‌ای کارآمدتر در مورد این ویژگی‌ها رسید. در

به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود، احترام به قوانین و مسئولین، احترام به روابط اجتماعی از ابعاد منش ورزشی امتیازات بیشتری نسبت بازیکنان با گرایش خودگرایی بدست آوردند. همچنین استورنز^۱ (۲۰۰۲) در پژوهشی تحت عنوان "تأثیر عوامل اجتماعی و شخصی در گرایش به منش ورزشی در میان ورزشکاران مرد نخبه هندبال" دریافت، رفتار ورزشکاران در زمین به ویژه در زمینه احترام به مسئولین، قوانین و حریف، سطح پایینی از منش ورزشی را نشان می‌دهد. همچنین رفتار افراد دارای هدف‌های خودگرا، در مقایسه با افراد دارای اهداف جمع‌گرا، سطوح پایین‌تری از منش ورزشی را نشان می‌دهد. در ادامه یافته‌های این مطالعه آمده است، مریبان عوامل اصلی اثرگذار بر گرایش ورزشکاران جوان به منش ورزشی می‌باشند و شرایط و زمینه اجتماعی نیز می‌تواند گرایش افراد به منش ورزشی را به شدت تحت تأثیر قرار دهد. پروئیوس و آتانائیلیدیز^۲ (۲۰۰۶) در بررسی خود هیچ تفاوت معنا داری بین آزمودنی‌ها با توجه به سمت ورزشی (مربی، داور یا بازیکن)، نوع ورزش (بسکتبال، هندبال و فوتبال)، سابقه ورزشی (۱ تا ۶ سال، ۷ تا ۱۴ سال، ۱۵ تا ۳۰ سال)، در زمینه رشد منطق اخلاقی مشاهده نکردند. سای و فونگ^۳ (۲۰۰۷) در پژوهشی به این نتایج دست یافتند که زنان نسبت به مردان، افراد با سن کمتر نسبت به افراد مسن‌تر و همچنین والیبالیست‌ها نسبت به بسکتبالیست‌ها از سطح بالاتری از منش ورزشی برخوردارند. در داخل کشور نیز تحقیقاتی چند با موضوعاتی مترادف با منش ورزشی صورت پذیرفته است. از آن جمله، خبیری (۱۳۸۱) در بررسی خود، در رعایت اخلاق به طور کلی و متغیرهای تنبیه و اطاعت، ابزارگونه نسبی بودن، احترام به قوانین و نظم و احترام به قوانین اجتماعی تفاوت معنی داری مشاهده نکرد و تنها در متغیر اخلاق بر اساس اصول جهانی غیر ورزشکاران نسبت به ورزشکاران برتر نشان دادند. اتقیاء و کشر (۱۳۸۱) در تحقیق خود، در ۶ محور اخلاقی رعایت اصول اخلاقی، ترس و اطاعت، ابزارگونه و نسبی بودن، احترام به قراردادهای اجتماعی، توافق متقابل و رعایت قوانین و نظم اجتماعی تفاوت معنی داری مشاهده نکردند و تنها در متغیر رعایت اصول انسانی و جهانی غیر ورزشکاران نسبت به ورزشکاران برتر داشتند. بنی یعقوبی (۱۳۸۳) نیز در مطالعه خود به نتایج زیر دست یافت: بازیکنان ۶۶٪ تیم‌ها نسبت به داوران رفتار نامناسب از خود نشان دادند. ۲- بازیکنان ۸۵٪ تیم‌ها نسبت به بازیکنان تیم مقابل

نمونه‌گیری به صورت غیر تصادفی بود. از ۱۵۰ پرسش‌نامه پخش شده ۱۴۰ مورد جمع‌آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ابزار استفاده شده در پژوهش، پرسش‌نامه استاندارد منش ورزشی ولراند و همکاران^۲ (۱۹۹۷) بود که متشکل از ۲۵ گویه و پنج عامل احترام به روابط اجتماعی^۳ (گویه‌های ۱، ۶، ۱۱، ۱۶، ۲۱)، احترام به قوانین و مسئولین^۴ (گویه‌های ۲، ۷، ۱۲، ۱۷، ۲۲)، تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود^۵ (گویه‌های ۳، ۸، ۱۳، ۱۸، ۲۳)، احترام و توجه به حریف^۶ (گویه‌های ۴، ۹، ۱۴، ۱۹، ۲۴) و عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی^۷ (گویه‌های ۵، ۱۰، ۱۵، ۲۰، ۲۵) را شامل می‌شود. مقیاس اندازه‌گیری گویه‌ها پنج درجه‌ای لیکرت بود که از اصلاً با من ارتباط ندارد (۱) تا کاملاً با من ارتباط دارد (۵) نمره‌گذاری شد. روایی صوری و محتوایی ابزار را ۱۰ نفر از اساتید متخصص مورد تأیید قرار دادند. جهت تعیین ثبات درونی ابزار از آلفای کرونباخ استفاده شد (آلفا = ۰/۸۲). به منظور سنجش وضعیت منش ورزش از آزمون تی تک نمونه‌ای و نقش عوامل جمعیت شناختی در منش ورزشی از مدل‌های ساختاری با معرف‌های چندگانه و علل چندگانه^۸ استفاده شد.

حقیقت با بررسی ورزشکاران از نظر روحیات، با توجه به سن، نوع ورزش و تعاملات موجود در هر ورزش، در زمینه نقاط قوت و ضعف آموزشی و تأثیرات آنها بر روی ورزشکاران اطلاعاتی بدست خواهد آمد. با مد نظر گرفتن این اطلاعات، اصلاحاتی در زمینه نحوه آموزش در ورزش‌های مختلف ایجاد خواهد شد. بررسی منش ورزشی و گرایشات ورزشکاران مختلف به آن، یکی از راهبردهای دسترس‌ی به این مقوله می‌باشد. به عنوان نمونه با بررسی منش ورزشی ورزشکاران می‌توان به پیش بینی در مورد مصرف یا عدم مصرف مواد نیروزا در ورزشکاران پرداخت. میزان گرایش ورزشکاران به منش ورزشی با میزان مصرف مواد نیروزا همبستگی منفی دارد (شاتال و همکاران^۱، ۲۰۰۵). این امر محقق را بر آن داشت تا به بررسی بین متغیرهای جمعیت شناختی از قبیل جنسیت، تحصیلات، نوع فعالیت و تیمی یا انفرادی بودن و منش ورزشی بپردازد.

روش شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع همبستگی، از حیث جمع‌آوری اطلاعات پیمایشی است. جامعه آماری تحقیق را ورزشکاران حرفه‌ای و قهرمانی استان کرمان تشکیل می‌دادند و شیوه

جدول ۲. آزمون الفای کرونباخ برای پایایی پرسش‌نامه

ردیف	مفهوم و عامل‌ها	تعداد گویه‌ها	ضریب آلفا
۱	عامل، احترام به روابط اجتماعی	۵	۰/۷۸
۲	عامل، احترام به قوانین و مسئولین	۵	۰/۸۱
۳	تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود	۵	۰/۷۹
۴	عامل، احترام و توجه به حریف	۵	۰/۸۵
۵	عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی	۵	۰/۸۰
۶	مفهوم، پرسش‌نامه منش ورزشی	۲۵	۰/۸۲

و ۲۸/۹ درصد در ورزش حرفه‌ای به انجام فعالیت‌های ورزشی مشغول بودند. براساس یافته‌ها، ۱۵/۶ درصد آزمودنی‌ها در دامنه ۱۵ تا ۲۰ سال، ۴۳/۳ درصد در دامنه ۲۱ تا ۲۵ سال و ۴۱ درصد در دامنه سنی بالای ۲۶ سال قرار داشتند. بررسی میزان تحصیلات آزمودنی‌ها نشان داد ۱/۶ درصد مدرک متوسطه، ۲۳ درصد مدرک دیپلم، ۱۵/۶ درصد مدرک فوق

یافته‌ها و نتایج تحقیق

در این پژوهش، از ۱۴۰ ورزشکار مورد بررسی، ۷۰/۵ درصد مرد و ۲۹/۵ درصد زن بودند؛ ۳۵/۷ درصد در ورزش‌های تیمی و ۶۴/۳ درصد در ورزش‌های انفرادی مشارکت داشتند، ۱۴/۴ درصد در ورزش‌های همگانی، ۳۹/۲ درصد در ورزش قهرمانی

5. Respect and concern for the opponent
6. Negative approach toward the practice of sport
7. MIMIC

1 - Chantal et al
1. Vallerand et al
2. Respect for social conventions
3. Respect for the rules and the officials
4. Respect for one's full commitment toward sport participation

دیپلم، ۵۱/۶ درصد مدرک کارشناسی و ۸/۲ درصد مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر داشتند.

جدول شماره ۲. آزمون تی تک نمونه‌ای برای ابعاد منش ورزشی

ردیف	متغیر	نمره برش = ۳		
		میانگین مشاهده	اختلاف میانگین	t
۱	احترام به روابط اجتماعی	۳/۹۴	۰/۷۴	۱۴/۶۴
۲	احترام به قوانین و مسئولین	۴/۱۴	۰/۵۹	۲۲/۶۴
۳	تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود	۴/۵۲	۰/۴۹	۳۵/۸۹
۴	احترام و توجه به حریف	۳/۱۵	۰/۷۲	۲/۳۶
۵	عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی	۳/۵۳	۰/۸۷	۷/۱۱

میانگین فرضی بهتر و بالاتر می‌باشد. در ادامه، یافته‌ها با توجه به تناسب مطلوب شاخص‌های برازش مربوط به مدل تحلیل عاملی تأییدی برای سازه شاخص‌های منش ورزشی، سوال تحقیق مبنی بر چگونگی وجود رابطه میان عوامل جمعیت‌شناختی و منش ورزشی مورد آزمون قرار گرفت. برای پاسخ به این سوال، سازه منش ورزشی به عنوان یک متغیر درون‌زا و متغیرهای جنسیت، تحصیلات، رشته انفرادی یا تیمی، نوع فعالیت مبنی بر دانشگاهی، همگانی، قهرمانی و حرفه‌ای به عنوان متغیر برون‌زا وارد مدل شد.

همانطور که جدول شماره ۲، نشان می‌دهد. با توجه به میانگین متغیرهای احترام به روابط اجتماعی ($P \leq 0,01$ ، $t=14/64$)، احترام به قوانین و مسئولین ($P \leq 0,01$ ، $t=22/64$)، تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود ($P \leq 0,01$)، احترام و توجه به حریف ($P \leq 0,01$ ، $t=2/36$) و عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی ($P \leq 0,01$ ، $t=7/11$) چنین نتیجه‌گیری می‌شود که میانگین نمره منش ورزشی ورزشکاران و همچنین عامل‌های آن به مراتب از

جدول شماره ۳. آماره‌های مربوط به تعیین ضرایب مسیری متغیرهای جمعیت شناختی و ابعاد منش ورزشی

نتیجه	t-value	میزان رابطه	متغیر درون‌زا	متغیر برون‌زا
رد	-۰/۷۰	-۰/۷	احترام به روابط اجتماعی	جنسیت
رد	-۰/۶۱	-۰/۰۶	احترام به قوانین و مسئولین	
رد	۱/۸۸	۰/۱۹	تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود	
رد	۰/۴۳	۰/۰۴	احترام و توجه به حریف	
رد	۰/۴۲	۰/۰۵	عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی	
رد	۱/۰۵	۰/۱۱	احترام به روابط اجتماعی	انفرادی یا تیمی
تأیید	۲/۱۵	۰/۲۴	احترام به قوانین و مسئولین	
رد	-۱/۰۵	-۰/۱۱	تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود	
رد	۰/۹۷	۰/۱۱	احترام و توجه به حریف	
رد	-۱/۰۰	-۰/۱۴	عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی	تحصیلات سطح
رد	-۰/۷۸	-۰/۰۸	احترام به روابط اجتماعی	
رد	-۱/۳۷	-۰/۱۵	احترام به قوانین و مسئولین	
تأیید	-۱/۹۹	-۰/۲۲	تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود	
رد	-۰/۹۹	-۰/۱۱	احترام و توجه به حریف	

رد	-۰/۹۵	-۰/۱۴	عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی
رد	-۱/۴۷	-۰/۲۲	احترام به روابط اجتماعی
رد	-۱/۷۵	-۰/۲۱	احترام به قوانین و مسئولین
تأیید	-۲/۷۱	-۰/۳۷	تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود
رد	-۰/۲۴	-۰/۰۳	احترام و توجه به حریف
رد	-۱/۲۰	-۰/۱۹	عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی

جدول شماره ۳

نمونه مورد بررسی در وضعیت نسبتاً مناسبی قرار دارد. علت این امر را شاید بتوان در نگرش مربیان، عوامل زمینه‌ای و یا شخصیت خود ورزشکاران جستجو کرد. طبق یافته‌های استونز (۲۰۰۱)، مربیان عوامل اصلی اثرگذار بر گرایش ورزشکاران به منش ورزشی می‌باشند و شرایط و زمینه اجتماعی نیز می‌تواند گرایش افراد به منش ورزشی را به شدت تحت تأثیر قرار دهد. همچنین، طبق یافته‌های دان و دان (۱۹۹۹) افرادی که دارای شخصیت وظیفه‌گرا هستند نسبت به افراد خودگرا از سطح منش ورزشی بالاتری برخوردارند. در بعد دوم که به بررسی ارتباط متغیرهای جمعیت شناختی و منش ورزشی پرداخته شد یافته نشان داد، بین متغیر جنسیت و زیرساخت‌های منش ورزش ارتباط معناداری وجود ندارد که نتایج پژوهش حاضر با مطالعه کمانی و اکبری (۱۳۹۲)، بردمایر (۱۹۹۵)، همسو می‌باشد و با یافته‌های مطالعه سای و فونگ^۱ (۲۰۰۷) همسو نمی‌باشد. علت احتمالی ارتباط نداشتن متغیر جنسیت بر منش ورزشکاران را باید در وجود همگنی بین نمونه مورد مطالعه جستجو کرد چون مطالعه در یک استان و فقط ورزشکاران حرفه‌ای و قهرمانی کرمان را شامل می‌شد و ورزشکاران دیگر استان‌های کشور و ورزشکاران آماتور در این مطالعه مورد بررسی قرار نگرفتند. یافته‌های پژوهش در مورد ورزش‌های تیمی و انفرادی نشان داد تنها متغیر احترام به قوانین و مسئولین در ابعاد منش ورزشی و زیر ساخت‌های منش ورزشی ارتباط معنادار وجود دارد و بین متغیر ورزش‌های تیمی و انفرادی و سایر زیرساخت‌های منش ورزش ارتباط معناداری وجود ندارد که با یافته‌های پروئیوز و آتانائیلیدیز^۲ (۲۰۰۶) همسو و با یافته‌های بردمایر و شیلدز (۱۹۸۶)، سای و فونگ^۳ (۲۰۰۷) و همتی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹) هرچند که یافته‌های بیشتر پژوهش‌های قبلی نشان می‌دهد سطح منش ورزشی ورزشکاران رشته‌های انفرادی نسبت به سطح منش ورزشکاران رشته تیمی بالاتر است و علت این امر را می‌بایست در نوع تعاملات در ورزش‌های تیمی جستجو کرد ولی در پژوهش حاضر فقط احترام به قوانین و مسئولین با متغیر

یافته‌های جدول شماره ۳، بیانگر آن است که بین جنسیت و تمامی متغیرهای منش ورزشی ارتباط معناداری وجود ندارد. در متغیرهای نوع رشته انفرادی و تیمی تنها بین متغیر احترام به قوانین و مسئولین با نوع رشته ارتباط معناداری وجود داشت و دیگر متغیرها با آن ارتباط معناداری نداشتند. در بعد تحصیلات و نوع فعالیت تنها بین تحصیلات و نوع فعالیت و تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود ارتباط معناداری وجود داشت و دیگر متغیرهای مربوطه ارتباط معناداری با متغیر مربوطه نداشتند.

بحث و نتیجه‌گیری

کم رنگ شدن معنویت بین ورزشکاران، مشکلات اخلاقی و اعتیاد ورزشکاران، استفاده از شعارهای نامناسب و رواج فحاشی در ورزش، رواج رشوه و تبانی، پوشش و آرایش نامناسب ورزشکاران و رواج خالکوبی، عدم توجه به شایسته سالاری، دوپینگ، کم رنگ شدن معنویت بین ورزشکاران سبب ناهنجاری‌های اخلاقی در ورزش شده است (حجی پور، ۱۳۹۱: ۷۵). موضوعی که به این منظر توانسته است کمک کند نگاه و تفکر افراد به منش ورزشی بوده است ولراند (۱۹۹۷) در تفسیر خودش منش ورزشی را شامل احترام به روابط اجتماعی، احترام به قوانین و مسئولین، تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود، احترام و توجه به حریف و عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی می‌داند. پژوهش حاضر در صدد بود که علاوه بر سنجش وضعیت فعلی منش ورزشی ورزشکاران قهرمان و حرفه‌ای استان کرمان به تبیین وضعیت‌های جمعیت‌شناختی مانند جنسیت، تحصیلات و غیره اقدام کند. نتایج تحقیق حاضر بیانگر آن بود که وضعیت منش ورزشی در همه متغیرهای احترام به روابط اجتماعی، احترام به قوانین و مسئولین، تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود، احترام و توجه به حریف و عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی آن به مراتب از میانگین فرضی بهتر و بالاتر می‌باشد؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که وضعیت گرایش به منش ورزشی در

تصمیم‌گیری اخلاقی ورزشکاران اثرگذار می‌داند و تجربیات فردی و کدهای اخلاقی را دو عامل مهم در گرفتن تصمیم‌های اخلاقی در محیط ورزشی ذکر می‌کنند. پژوهش حاضر نشان داده که منش ورزشی که خود جزئی از حوزه گسترده اخلاق ورزشی می‌باشد به مسائلی مانند جنسیت، سطح تحصیلات، نوع رشته ورزشی، انفرادی یا تیمی بودن ارتباط ندارد، شاید فقط در بعضی عوامل مانند تعهد به اجرای یک فعالیت یا نوع فعالیت متفاوت باش. این که بیشتر تحقیقات نشان از کم‌رنگ شدن اخلاق در ورزش خصوصاً در داخل کشور نشان می‌دهند (احمدزاده و همکاران، بنی یعقوبی) به احتمال زیاد مرتبط با نوع نگاه به ورزش و زیرساخت‌ها می‌باشد به طور مثال وقتی ورزشی از همگانی به سمت قهرمانی کشیده می‌شود، تعهدها در آن پیروزی است، نه دوستی یا این که قوانین حرفه‌ای‌گری در ورزش حاکم می‌شوند دیگر برد به هر قیمت به ورزشکاران تزریق می‌شود، البته عوامل متعدد دیگری نیز در این امر دخیلند.

نوع ورزش (تیمی و انفرادی) ارتباط معناداری را نشان داد و نوع برخورد بازیکنان ورزش‌های تیمی و انفرادی با مسئولین و قوانین مرتبط بر این منظر می‌باشد. دلایل این غیر همسویی با یافته‌های قبلی را می‌توان به تفاوت در جامعه و نمونه مورد بررسی و ویژگی‌های جمعیت شناختی، تفاوت در روش‌های آماری به کار رفته جستجو نمود. به‌عنوان مثال، مطالعه سای و فونگ، بر روی بسکتبالیست‌ها و والیبالیست‌ها و بردمایر و شیلدر بر روی ورزش‌های مثل شنا و بسکتبالیست‌ها می‌باشد و در تحقیق حاضر از روش آماری مدل‌های ساختاری با معرف‌های چندگانه و علل چندگانه برای نشان دادن رابطه متغیرها استفاده شده است. در متغیرهای تحصیلات و نوع فعالیت اعم از همگانی، قهرمانی و حرفه‌ای تنها عامل تعهدی به ورزش که به آن پرداخته می‌شود معنادار بود که به نظر می‌رسد رشد تحصیلات در فرد ورزشکار و نوع نگاه نسبت به ورزش (قهرمانی، حرفه‌ای و همگانی) بر این تعهد به ورزش موثر بوده است. در این راستا نتایج پژوهش شجاع و همکاران (۱۳۹۲) دو متغیر جمعیت شناختی سن و تحصیلات را بر

منابع

- اتقیاء، ناهید، کشکر، زهره (۱۳۸۱). «بررسی میزان رعایت موازین اخلاقی در بین بانوان ورزشکار و غیرورزشکار»، در خلاصه مقالات اولین همایش سراسری تربیت بدنی، دانشگاه گیلان، ۱۶۳-۱۶۵.
- بنی یعقوبی، محمد رضا (۱۳۸۳). بررسی عوامل مؤثر بر بازی جوانمردانه در مسابقات فوتبال لیگ برتر آزادگان ۸۳-۱۳۸۲ ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران.
- حجی‌پور، علی‌رضا (۱۳۹۱). ارتباط منش ورزشی با میزان موفقیت ورزشی ورزشکاران نخبه استان خراسان جنوبی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات کرمان.
- خیبری، محمد (۱۳۸۱). بررسی تفاوت رعایت موازین اخلاقی بین بانوان ورزشکار و غیر ورزشکار. حرکت، ۱۳، ۱۹-۵.
- رزاقی، محمد ابراهیم، ستوده، محمد صابر، افراش، مریم، رزاقی، جمیله (۱۳۹۲). سیری تاریخی بر کلاس پهلوانی و درسی اخلاقی از استاد محمود قتالی خوارزمی (پهلوان پوری‌ولی). مدیریت و فیزیولوژی ورزشی شمال، ۱، ۴۸-۳۹.
- شجاع، رضا، کوزه چیان، هاشم، احسانی، محمد، امیری، مجتبی (۱۳۹۳). تحلیل عوامل جمعیت شناختی مرتبط با تصمیم‌گیری اخلاقی بازیکنان فوتبال. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، ۹(۲)، ۱۲-۱.
- کمائی، سمیه، اکبری، امیر (۱۳۹۲). بررسی ارزش‌های اخلاقی در بازیکنان نوجوان فوتبال شهر تهران. در خلاصه مقالات همایش ملی اخلاق در ورزش، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب. ۲۶۳-۲۶۵.
- همتی‌نژاد، مهرعلی، رضائی‌نژاد، رحیم، طباطبائی، حمید، شاهین‌طبع، مهران، عابدینی، امیر محمد بهروز (۱۳۸۹). منش ورزشی ورزشکاران نخبه مرد ورزش‌های تیمی و انفرادی. المپیک، ۴، ۳۹-۲۹.
- Ahmadzadeh, A. Dousti, M., Farzan, F., (2012). Identifying of sport cultural challenges in Iran (Case study: Mazandaran province). *International Journal of Sport Studies*, 2, 250-254.
- Bredemeier, B.L., (1995). Divergence in children's moral reasoning about issues in daily life and sport specific contexts. *International Journal of Sport Psychology*, 26, 453-463.
- Bredemeier, B.L., Shields, D.L., (2006) Sports and character development. *Research Digest*, 7(1), 1-8.

- Chantal, Y., Robin, P., Vernant, JP., Bernache-Assollant, I., (2005). Motivation, sportpersonship, and athletic aggression: a meditational analysis. *Psychology of Sport and Exercise*, 6(2), 233-249.
- Donahue, EG., Miquelon, P., Valois, P., Goulet, C., Buist, A., Vallerand, RJ., (2006). A Motivational Model of Performance-Enhancing Substance Use in Elite Athletes. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 28, 511-520.
- Dunn, JGH., Dunn, J.C., (1999). Goal orientations, perceptions of aggression, and sportpersonship in elite male youth ice hockey players. *The Sport Psychologist*, 13, 183-200.
- Kavussanu, M., Roberts, GC., (2001). Moral functioning in sport: An achievement goal perspective. *Journal of sport and Exercise psychology*, 23(1), 37-54.
- Lemyre, PN., Roberts, GC., & Ommundsen, Y., (2002). Achievement goal orientations, perceived ability, and sportpersonship in Youth Soccer. *Journal of Applied Sport Psychology*, 14(2), 120-136
- Morgan, WJ et al., (2006). Philosophy and physical education. *Handbook of physical education*, 97-108.
- Proios, M., Athanailidis, I., (2006). Moral development and form of participation, type of sport and sport experience. *Perceptual and motor skills*, 99, 63-642.
- Simon, RL., (2001). Sports, Relativism and, and Moral Education. *Sport and Education* 15-27.
- Stornes, T., (2001). Sportpersonship in elite sports: On the effects of personal and environmental factors on the display of sportpersonship among elite male handball players. *European Physical Education Review*, 7(3), 283-304.
- Tsai, Eva., Fung, L., (2007). Sportpersonship in youth basketball and volleyball players, *Athletic Insight*, 5(6), 211-227.
- Vallerand, RJ., Briere, NM., Blanchard, C., Provencher, P., (1997). Development and validation of the Multidimensional Sportpersonship Orientations Scale, *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 19, 197-206.